



Оценка на риска при внос на *Malus domestica* от Турция на територията на Европейския Съюз (ЕС)

По искане на Европейската комисия, Експертната група по здраве на растенията (Панел PLH) на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е подготвила и предоставила оценки на риска за стоки, изброени в Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията¹, като „растения с висок риск, растителни продукти и други обекти“.

Тази научна оценка обхваща риска от въвеждането на спящи присадени растения, подложки, резници и издънки от ябълка (*Malus domestica*), внос от Турция, като се вземе предвид наличната научна информация, включително техническата информация, предоставена от Турция.

Към този момент има данни за 42 карантинни вредителя в ЕС, за които се съобщава, че използват *M. domestica* като растение гостоприемник.

От тези 42 карантинни вредителя, е установено, че два вида – *Lopholeucaspis japonica* и *Tomato ringspot virus* отговарят на трите критерия за допълнителна оценка (вредителят присъства в Турция; *M. domestica* е гостоприемник на вредителя и един или повече жизнени етапа от развитието на вредителя протичат по него), поради което са били избрани за по-нататъшна оценка.

Тъй като за *M. domestica* са посочени специални изисквания или спешни мерки по отношение на *Erwinia amylovora* и *Anoplophora chinensis*, в допълнение X, т. 9 от Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията² и Регламент за изпълнение 2012/138/ЕС на Комисията³, оценката за тези вредители се състоеше в проверка дали страната износител прилага тези мерки или не.

¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията от 18 декември 2018 година за изготвяне на временен списък на високорискови растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031, както и списък на растения, за чието въвеждане в Съюза не се изискват фитосанитарни сертификати по смисъла на член 73 от посочения регламент, OJ L 323, 19.12.2018.

² Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 година за установяване на еднакви условия за изпълнението на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета за защитните мерки срещу вредителите по растенията, за отмяна на Регламент (ЕО) № 690/2008 на Комисията и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията, OJ L 319, 10.12.2019.

³ Решение за изпълнение 2012/138/ЕС на Комисията от 1.3.2012 година относно неотложни мерки за предотвратяване на въвеждането и разпространението в рамките на Съюза на *Anoplophora chinensis* (Forster), изменено с Решение за изпълнение 2014/356/ЕС на Комисията от 12 юни 2014 година.

За некарантинните вредители в ЕС, обикновено липсва информация относно вероятността за тяхното въвеждане, установяване, разпространение и въздействие.

Следователно, тези некарантинни вредители, за които *M. domestica* е гостоприемник, са оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

- присъствие на вредителя в Турция;
- вредителят отсъства или има ограничено разпространение в ЕС;
- *M. domestica* е гостоприемник на вредителя;
- един или повече жизнени етапа на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока;
- вредителят може да окаже негативно влияние на територията на ЕС.

Вредителите, които отговарят на всички пет критерия, са избрани за допълнителна оценка.

От оценените видове, които попадат в списъка с некарантинни вредители в ЕС, за допълнителна оценка са избрани следните неприятели: *Calepitrimerus baileyi*, *Cenopalpus irani*, *Cicadatra persica*, *Hoplomaimus galeatus*, *Malacosoma parallela*, *Pratylenchus loosi* и *Pyrolachnus pyri* и болестта *Diplodia bulgarica*.

За *E. amylovora* са посочени специални изисквания в Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията. Въз основа на информацията, предоставена в досието, специфичните изисквания за този вредител не са изпълнени.

За *Anoplophora chinensis* специални мерки са посочени в Решение за изпълнение (ЕС) 2012/138 на Комисията. Въз основа на събраната информация, страната износител отговаря на изискването за сертификат относно растения за засаждане, които произхождат от турски провинции, различни от Истанбул.

За останалите 10 вредителя, които отговарят на всички критерии за подбор е дадена експертна оценка за вероятността растенията да са свободни от вредители, като са взети предвид мерките за намаляване на риска предложени в техническото досие от Турция, включително несигурността, свързана с оценката.

Степента на свобода от вредители варира в зависимост от оценяваните вредители, като *D. bulgarica* е най-често очакваният вредител по предвидените за внос растения.

След оценка на предложените мерки за намаляване на риска, вероятността растенията да са свободни от *D. bulgarica* е оценена от Панел РЛН като „без вредители с някои изключителни случаи“ с 90% диапазон на несигурност, достигащ от „без вредители с някои изключителни случаи“ до „почти винаги без вредители“.

Панелът РЛН заключава (с 95% сигурност), че между 9 863 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от *D. bulgarica*.

Значение за България

D. bulgarica е новооткрита болест причиняваща язви по стъблата и ствола, отмиране, обезцветяване и лющене на кората и гниене на плодовете.

Към този момент има данни, че *D. bulgarica* е откривана по *M. sylvestris* на територията на Р България (по данни от една научна публикация⁴), но по данни на САВИ (Международен център за земеделие и бионаука), тази болест е регистрирана в Сърбия, Турция и Индия.

Потенциалните пътища за въвеждането на *D. bulgarica* в страната са вносът на спящи присадени растения, подложки, резници и издънки от *Malus domestica*. Тези потенциални пътища за навлизане са регламентирани от действащото европейско и национално законодателство. При неспазване на фитосанитарните мерки за контрол и при евентуално въвеждане на този неприятел в страната, той би представлявал опасност за ябълковите насаждения в България.

При обследване и съмнение за наличие на карантинни и нерегулирани вредители в ЕС е необходимо незабавно да се уведомят официалните контролни органи. Ранното им откриване би могло да помогне за управлението им в България.

Източник:

Commodity risk assessment of *Malus domestica* plants from Turkey, EFSA Journal 2022;20(5):7301 – <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/7301>

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига: <http://corhv.government.bg/>

Изготвил:

⁴ First report of *Diplodia bulgarica* causing black canker on apple (*Malus domestica*) and pear (*Pyrus communis*) in Germany – <https://bsppjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/ndr2.12004>

Николай Спасов, главен експерт

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

20.05.2022 г.

гр. София, 1618, бул. ”Цар Борис III” № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

Ф-НК-7.6-5/0

